

Blud amerikanizmu a blud kvietizmu

Léonce de Grandmaison

30. apríla 2021 ✝ Cirkev

Zdroj: wikimedia commons

Prvý spor zúrila cez niekoľko rokov a ukončil ho až list *Testem benevolentiae* Leva XIII., vydaný 22. januára 1899 proti takzvaným „amerikanistickým“ bludom. Ako mnohé iné bludy, i tento začal tak, že dával krajinu, vyzývavú, paradoxnú tvárnosť určitej pravde.

Niet pochýb o tom, že treba chváliť cnosti, a to vo veľkej miere, pri ktorých má ľudská činnosť otvorenú cestu, ako je horlivosť, apoštolská dobyvačnosť, vynachádzavosť pre dobro. Aj to môžeme pripustiť, že terajší čas horúčkovitej činnosti vynucuje si v určitých bodoch zmeniť a čiastočne prispôbiť staré spôsoby. Ale tieto ústupky nestačili indiskrétnym hlásateľom čulého života; staré, tradičné, evanjeliové cnosti, ako: tichosť, poníženosť, trpezlivosť, museli v posledných rokoch minulého storočia podstúpiť útoky, ktoré v sebe skrývali miernu formu nietzscheovského naturalizmu.

Zaiste nijaký katolícky autor nechcel odstrániť tieto krásne cnosti, ako to učinil pôvodca Zarathustru. Nijaký nevytrel Blahoslavenstvá, nik nehlásil, že je škodlivé, tobôž zločinné premôcť zlo dobrom alebo chodiť do školy Majstra, ktorý je tichého a poníženého srdca. Pán Boh chráň!

Predsa však Lev XIII. vo svojom liste kardinálovi Gibbonsovi upozorňuje, že určití novotári vyhlasujú tieto cnosti za prežité, že ich pokladajú za nedostatočné, ba zbytočné pre naše časy. Svätý Otec hovorí až o „určitom pohrdaní evanjeliovými cnosťami, neprávom nazvanými trpné“. (1) Pápežský list stavia proti týmto omylom veľkolepú obranu tradičného asketizmu, založeného práve na týchto cnostiach.

Týmto sa pre katolíkov spor skončil. Nezdá sa však byť zbytočné poukázať na podstatný dôvod, ktorý (mimo autority Písma a kresťanského podania) ospravedlňuje túto obranu cnosti odriekania, miernosti, poníženého zapierania, poslušnosti a chudoby. V základe ide tu o to, aby sa uvádzal do života zákon, ktorého bezpodmienečné dodržiavanie je oslavou kresťanskej mravouky: Nikdy neurobiť zlo, aby z toho vzniklo dobro; nikdy nevykúpiť úspech tým, že sa naruší presný mravný zákon; cieľ nech neospravedlňuje prostriedky. V podstate ide stále rovnaké poučky; podľa nich úspech dajakého diela je menej dôležitý ako správnosť úmyslu. A sú to práve cnosti, neprávom nazvané „trpné“, ktoré sú u apoštolov podmienkou, že úmysly sú stále čisté, že sa zabezpečuje neporušenosť svedomia, že sa buduje základ života bez poškrvny a viny.

Kto však kladie do popredia viditeľný apoštolský úspech, zjavný rozvoj kráľovstva božieho, tomu sa bezpochyby bude občas zdať pestovanie „trpných“ cností sťa nepohodlná brzda, mŕtva príťaž, prekážka. Povie si: Netreba si robiť také úzkosti, keď chceme získať ľudí; tie podnety, ktoré sú úspešné, sú zriedka bez záujmu; dobyvatel' však nehľadá na ne tak úzkostlivo. Obstálo by to, keby sme nehľadeli na zákon osobnej svätosti, vyhlásený v Evanjeliu; keď mu však chceme zostať verní, musíme sa vrátiť k trpezlivosti, k nezištnosti, k sebazapreniu, ktoré nám odporúča Kristus. Okrem tohto je iba sebeckosť, pýcha, namyslenosť a každý úspech vykúpený touto cenou sa zdá byť veľmi drahý.

Navyše je tento úspech nadmieru nestály, keď si uvážime, že cieľ je zväčšovať počet kresťanov a nie pokrstených, nie úradných prívržencov Cirkvi, lež ozajstných veriacich. Lebo táto náuka, aby sa rozšírila, vyžaduje mimo poučovania i príklad.

Bezpochyby je Boh pán svojich darov a určitá dobrá vôľa, za pomoci jeho milosti, vari zmení jed na pokrm: tvrdí sa, že Renanov *Život Ježišov* obrátil niekoľkých čitateľov. To však nie je riadna cesta. Ak chceme rozmnožiť „ozajstných čitateľov v duchu a v pravde“, musíme dosiahnuť u mnohých ľudí, aby uznali alebo aby sa naučili, kto je Boh a kto sú zase oni. Treba ich priviesť k tomu, aby vyhostili zo svojho srdca modly tela, čo ich očarujú, aby sa zriekli zlých túžob stať sa veľkými, čo by čo bolo, vyšvihnúť sa na úkor všetkého.

To tolko znamená, že ich treba naučiť, aby boli ponížení, úprimní, čistého srdca, nezištní: všetko trpné cnosti! Aký prelud nazdávať sa, že ich na to naučíme, aj keď sami nebudeme mať tieto cnosti, alebo aj keď ich budeme mať, ale nebudeme sa v nich cvičiť. Aká detskosť myslieť, že lepšie stavať na sypkom piesku sebeckosti ako trpezlivo hľadať skalú, o ktorú sa bude neochvejne opierať mesto duší!

Toto ospravedlnenie „trpných“ cností nás však privádza k tomu, aby sme zároveň odhalili sofizmus, čo sa môže skrývať pod týmto menom. Mohol by nás priviesť, vyhnúť sa bludu amerikanistov do celkom protichodného bludu od toho, proti ktorému bojujeme, do určitého kvietizmu.

Keďže evanjeliové cnosti naozaj vyžadujú dlhé úsilie sebaovládania, odriekania, vytrvalej odvahy, bolo prirodzené, že tí, čo snívajú o plodnom apoštoláte bez tejto príťaže tvrdého učňovstva, hľadali krátky prostriedok, zjednodušený duchovný život, reformu „na rýchlo“, za malú cenu a za krátky čas. Dostali sa na cestu kvietizmu; je to mnohoznačný a jemný blud, ktorého známkou je, že zoslabuje ľudskú spoluprácu v diele nášho posvätenia a všetko necháva na Boha.

Jemný blud, lebo je blízko pravdy; lebo naše ľudské úsilie je samo o sebe taká maličkosť popri veľkosti cieľa, ktorý chceme dosiahnuť, že sa môže zdať opovrhnutia hodné a na koniec aj škodlivé. Ved' napokon protichodný blud „pelagianizmus“, ktorý sa spolieha iba na ľudské úsilie, zdá sa byť hrubým pre tých, čo už ochutnali duchovné veci a čo sa, idúc opačným smerom, pokúsili obmedziť celú našu spoluprácu s Bohom na všeobecnú poddajnosť voči nemu.

Domyslite si k tomu príťažlivosť milostí rozjímavého života. Keď je počuť hovoriť o tom, že vliata kontemplácia môže za pár okamihov dosiahnuť trvalé účinky pozdvihnutia, umŕtvíť zakorenené náruživosti, upevniť dotiaľ váhavé presvedčenie, nuž či nie je vábivé obrátiť sa týmto smerom a odtisnúť ako menšie duše tých, čo sa dali na namáhavú cestu nadobudnúť malé, ba azda i veľké cnosti? Mylné je však myslieť, že Boh bežne pokladá veriacich za oslobodených od týchto dôkazov ich dobrej vôle a že tam, kde chýbajú,

nahradí ich vliatymi darmi.

Výsada mimoriadnych milostí v stupni tu naznačenom je naopak zriedkavá a nik nemá sa chvastať, že ich získal bez vyššieho zápasu. Veľké, trvalé a hlboké účinky dosiahnu sa meniacimi milosťami, ktoré si však neslobodno spliesť s duchovnými záľubami, čo priťahujú a udržujú dosť značný počet ľudí na hraniciach mystického života. Tieto záľuby (skúsenosť to ukazuje a autorita svätých potvrdzuje) sú však vzácnou pomocou pre dosiahnutie cnostných návykov, ale nič viac. Bolo by ozaj veľmi jednoduché nimi dosiahnuť to, čo podľa všeobecného zákona vyžaduje dlhé a trpezlivé očisťovanie a opätovné skutky najdrahšieho sebazapierania. Obilie nerastie tak rýchlo.

Prelud v tomto bode je taký viditeľný, že všetci ozaj vzdelaní a nie celkom zaslepení kvietisti doňho neupadli. Vyžadujú od duší, ktoré chcú viesť k Bohu rýchlou cestou, pevný návyk kresťanského umŕtšovania. Vari stačí poukázať na dielo madame Jeanne Guyonovej *Krátky prostriedok* (*Moyen court et très-facile de faire oraison* – Krátky a veľmi ľahký spôsob, ako sa modliť), ktoré podáva základnú sústavu toho najpôvodnejšieho kvietizmu.

Omyl semikvietistický, ktorý zatracujeme, je skôr dojem ako uvážená náuka. Dojem, ktorý v nás vzbudzuje divadlo občas málo posilňujúce naše kroky k lepšiemu: toľkokrát začíname, toľko ráz padáme, toľko ráz ustupujeme.

Tak málo úspechov pri toľkej práci a starosti!

Nuž vtedy sme naklonení prijať ľahké spôsoby, „krátke cesty“, rozličné lieky alebo postupy pokladané za krátke. Vtedy radi zveríme namáhavú úlohu neistým duchovným záľubám miesto toho, aby sme ju riešili až do završenia v duchu poníženej a odvážnej dôvery. Avšak tieto duchovné záľuby, ak sú skutočné, dávajú sa nám práve preto, aby boli naším pomocníkom v pestovaní cnosti. Boh vtedy akoby čakal tie skromné, ale konečné veľkodušné skúšky viery, poníženosti, láskavosti, čistoty duše, odovzdanosti, aby potom previedol v nás rozhodné účinky.

(1) „Ex quo virtutum evangelicarum veluti contemptu, quae perperam passivae appellantur.“ *List Testem benevolentiae*, Denzinger-Bannwart, č. 1973.

Text pôvodne vyšiel v časopise Smer 1/1945, do el. podoby bol konvertovaný Dominikánskou digitálnou knižnicou.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/blud-amerikanizmu-a-blud-kvietizmu/>